



BURDUR TİCARET VE SANAYİ ODASI

ÇİN ÜLKE RAPORU 2016

ÖZETİ

- ❖ Türkiye'nin 2015 yılı itibariyle Çin'e ihracatı 2,5 milyar dolardır. İthalatımız ise 24.8 milyar dolardır.
- ❖ Türkiye'nin Çin'e ihracatının yapısı incelediğinde, Çin ekonomisinin ihtiyaç duyduğu hammaddeler ve kimyasallar ağırlıklı bir yapının olduğu görülmektedir.
- ❖ Çin'den gerçekleştirilen ithalatın yapısı incelendiğinde, geniş bir ürün çeşitliliği ile karşılaşılmaktadır. İthalatın önemli bir bölümünü yatırım ve ara malları (3/4'ünü), geri kalanını ise tüketim malları oluşturmaktadır.
- ❖ Mermer ve doğal taş, krom cevherleri, bakır cevherleri, kurşun cevherleri, çinko cevherleri, kimyasallar Türkiye'nin Çin'e temel ihraç ürünlerini oluşturmaktadır. Bununla birlikte, oto yedek parçaları, çeşitli makineler (gaz türbini, dokuma makinesi vb.) deri, yün, pamuk ve halı gibi bazı ürün gruplarının ihracatında da gelişmeler gözlemlenmektedir.
- ❖ Çin, yılda ortalama %10 oranında büyümektedir. Özellikle ülkenin doğu kıyıları hissedilir ölçüde bir gelişme göstermektedir. Ancak ekonomik büyümenin hızı istikrarlı değildir.

ÜLKE EKONOMİSİ GENEL DURUM

GSYİH (trilyon ABD\$)	10,36	Enflasyon Oranı (%)	2
Reel GSYİH Büyüme Oranı (%)	7,4	İşsizlik Oranı (%)	4,09
Nüfus (milyar)	1,36	İhracat (fob-trilyon ABD\$)	2,34
Nüfus Artış Hızı (%)	0,52	İthalat (fob-trilyon ABD\$)	1,96
Kişi Başına GSYİH (ABD\$)	7.400	Türk Sermayeli Firma Sayısı	37

Başlıca Ticaret Ortakları: ABD, Hong Kong, Güney Kore, Japonya, Tayvan, Almanya

Başlıca İhracat Kalemleri: Elektrikli makine ve cihazlar, kazanlar, mobilyalar, tekstil

Başlıca İthalat Kalemleri: Elektrikli makine ve cihazlar, mineral yağ ve yakıtlar, kazanlar, metal cevheri

İKİLİ TİCARİ VE EKONOMİK İLİŞKİLER

YILLAR	İHRACAT	İTHALAT	HACİM	DENGE
2011	2,46	21,69	24,16	-19,22
2012	2,83	21,29	24,13	-18,46
2013	3,6	24,68	28,29	-21,08
2014	2,86	24,92	27,78	-22,05
2015	2,41	24,86	27,27	-22,45

Başlıca İhraç Ürünlerimiz: Mermer ve traverten, krom, bakır, anorganik kimyasal bileşikler

Başlıca İthal Ürünlerimiz: Telsiz telefon cihazları, otomatik bilgi işlem makineleri, televizyon kamerası, ses-görüntü cihazları

Çin Halk Cumhuriyeti (ÇHC), Almanya ve Rusya'dan sonra dünyada üçüncü Uzak Doğu'da ise en büyük ticari ortağımız durumundadır.

1.8 trilyon ABD Doları ithalat potansiyeline sahip olan ve kısmen iç tüketime dayalı büyüme sürecine geçmeye çalışan ÇHC'ye ihracatımızın tatmin edici bir düzeye çıkarılmasını teminen, ticareti geliştirici ahdi altyapının tesisine, gümrükler ve standartlar alanında etkin bir işbirliğinin

geliştirilmesine, ÇHC’de milli katılım sağlanan fuar sayısının artırılmasına her bir eyalet için çalışma yapılarak ülkemizden ticaret heyeti ziyaretleri düzenlenmesine gayret gösterilmektedir.

Türkiye-ÇHC 16. Dönem Karma Ekonomik Komisyon Toplantısı 27 Eylül 2009 tarihinde Pekin’de düzenlenmiştir.

1992 yılında kurulan Türkiye-ÇHC İş Konseyi bu süre zarfı içinde yılda ortalama 15 etkinlik gerçekleştirerek en yoğun İş Konseyleri arasında yerini almıştır. Son İş Konseyi toplantısı, Sayın Cumhurbaşkanımızın 29-30 Temmuz 2015 tarihlerinde ÇHC’ye gerçekleştirdikleri resmi ziyaret kapsamında Devlet Başkanı Xi Jinping’in katılımlarıyla Pekin’de düzenlenmiştir.

ÇHC’nin ülkemize 2002-2014 döneminde yaptığı doğrudan yatırım miktarı 700 milyon ABD Doları düzeyindedir. Ancak, Çin tarafı, 2014 yılı itibarıyla ülkemizdeki ÇHC yatırımlarının 1,7 milyar ABD Dolarına ulaştığını dile getirmektedir. (Yatırım rakamlarındaki farklılık, Çin’in 3. ülkelerdeki şirket ve iştiraklerince yapılan yatırımları da toplam yatırım meblağına ilave etmesinden kaynaklanmaktadır)

Türkiye’de 31.12.2013 tarihi itibarıyla 540 adet ÇHC sermayeli şirket kayıtlıdır (büyük çoğunluğu toptan ve perakende ticaret sektöründe); ÇHC menşeli 23 adet de irtibat bürosu mevcuttur. Ekonomi Bakanlığı’nın verilerine göre son 7 yılda (2007-2014 Mart) Çin sermayeli şirketler için 20 adet teşvik belgesi düzenlenmiştir. Sözkonusu belgelerde öngörülen yatırım tutarı yaklaşık 93 milyon TL seviyesindedir.

Ekonomi Bakanlığından alınan bilgiye göre, ÇHC’de faaliyet gösteren 37 adet yatırımcı Türk firmasının toplam yatırım tutarı 396,3 milyon ABD doları değerindedir. Ayrıca, dünyada alanında ön sıralarda yer alan Çin ve Türk inşaat sektörleri üçüncü ülkelerde de işbirliğine başlamıştır.

G20 Liderler Zirvesi vesilesiyle 14 Kasım 2015 tarihinde ülkemizle ÇHC arasında imzalanan “İpek Yolu Ekonomik Kuşağı ve 21. Yüzyıl Deniz İpek Yolu ile Orta Koridor Girişiminin Uyumlaştırılmasına İlişkin Mutabakat Muhtırası” çerçevesinde iki ülke arasında başta ulaştırma ve ticaret olmak üzere birçok alanda gerek ikili gerekse bölgesel işbirliklerinin geliştirilmesi öngörülmektedir.

2014’te 199.746 ÇHC vatandaşı ülkemize gelmiştir. Bu rakam potansiyelin altında kalmakla birlikte, 2009’dan bu yana düzenli bir artış eğilimi mevcuttur. Kültür ve Turizm Bakanlığı verilerine göre Çinlilerin ülkemize gelen toplam yabancılar içindeki payı 2014’te yüzde 0.54’tür. 2015 yılının ilk 11 ayında ülkemizi ziyaret eden Çinli turist sayısı bir önceki yılın aynı dönemine göre %62 oranında artarak 300 bini aşmıştır.

İHRACAT

Türkiye’nin Çin’e ihracatı yıllar itibarıyla artış göstermekle birlikte, gerek Çin’in ithalat potansiyeli gerek Türkiye’nin üretim ve ihracat kapasitesi dikkate alındığında yeterli görülmemektedir. 2002 yılında sadece 268 milyon Amerikan doları olan Türkiye’nin Çin’e ihracatı, 2007 yılında 1,04 milyar

Amerikan dolarına, 2013 yılında ise 3,60 milyar Amerikan dolarına yükselmiştir.

İki trilyon Amerikan dolarına yaklaşan ithalat potansiyeline sahip olan ve iç tüketime dayalı büyüme sürecine geçmeye çalışan Çin’e yönelik Türkiye’nin ihracatının yeterli bir seviyeye

ulaşamamasının temel nedenleri olarak, bu ülkedeki tüketim eğilimleri ile pazar farklılığı, Çin pazarının “kendine özgü” yapısı, bölge içi (Güneydoğu Asya ve Pasifik) ticaretin çok güçlü olması, Çin’in önemli küresel ticaret ülkeleri ve blokları tarafından çevrelenmesi, Türkiye ile Çin arasında

özel ticaret anlaşmalarının bulunmaması ve karşılıklı yatırım ilişkilerinin yeterince gelişmemiş olması ve ihracatçılarımızın Çin ve Asya-Pasifik bölgesine yönelik sistematik çalışmalar yürütmemesi gösterilebilir.

Türkiye’nin Çin’e ihracatının yapısı incelediğinde, Çin ekonomisinin ihtiyaç duyduğu hammaddeler ve kimyasallar ağırlıklı bir yapının olduğu görülmektedir. Bu kapsamda, mermer ve doğal taş, krom cevherleri, bakır cevherleri, kurşun cevherleri, çinko cevherleri, kimyasallar Türkiye’nin Çin’e temel ihraç ürünlerini oluşturmaktadır. Bununla birlikte, oto yedek parçaları, çeşitli makineler (gaz türbini, dokuma makinesi vb.) deri, yün, pamuk ve halı gibi bazı ürün gruplarının ihracatında da gelişmeler gözlemlenmektedir.

Türkiye’nin Çin’e İhracatında Başlıca Ürünler (Bin Dolar)

GTİP	ÜRÜNLER	2013	2014	2015
2515	MERMER VE TRAVERTEN, EKOSİN, SU MERMERİ, KİREÇLİ TAŞLAR	977,2	825,0	726,0
2840	BORATLAR; PEROKSİBORATLAR (PERBORATLAR)	224,8	218,5	197,7
2610	KROM CEVHERLERİ VE KONSANTRELERİ	422,6	273,1	186,0
2607	KURŞUN CEVHERLERİ VE KONSANTRELERİ	154,3	97,7	117,3
2616	KIYMETLİ METAL CEVHERLERİ VE KONSANTRELERİ	184,1	134,7	114,7
2603	BAKIR CEVHERLERİ VE KONSANTRELERİ	405,7	215,8	111,2
2528	TABİİ BORATLAR VE BUNLARIN KONSANTRELERİ	109,5	117,4	108,3
5501	SENTETİK FİLAAMENT DEMETLERİ	30,9	6,0	35,0
5101	YÜN VE YAPAĞI (KARDESİZ/TARANMAMIŞ)	24,8	34,4	28,4
8403	MERKEZİ ISITMA KAZANLARI (84.02 POZİSYONUNDAKİLER HARİÇ)	27,7	37,2	28,2
5702	DOKUNMUŞ HALILAR VE DOKUMAYA ELVERİŞLİ MADDELERDEN DİĞER YER KAPLAMALARI	44,7	49,5	27,2
2810	BOR OKSİTLERİ, BORİK ASİTLER	55,3	44,2	26,3
9018	TIPTA, CERRAHİDE, DİŞÇİLİKTE VE VETERİNERLİKTE KULLANILAN ALET VE CİHAZLAR	13,9	19,6	25,7
3202	DEBAGATTE KULLANILAN SENTETİK ORGANİK VE ANORGANİK MADDELER VE MÜSTAHZARLAR	23,7	23,1	24,8

İKİ ÜLKE ARASINDAKİ ANLAŞMA VE PROTOKOLLER

Türkiye ile Çin Halk Cumhuriyeti arasındaki ticari ilişkiler, 16 Temmuz 1974 tarihinde Pekin’de imzalanan Ticaret Anlaşması çerçevesinde yürütülmektedir. Söz konusu Anlaşmanın 6. Maddesi uyarınca, her yıl toplanması öngörülen Türkiye-Çin Halk Cumhuriyeti Karma Ticaret Komitesi, 1978 ve 1981 yıllarında olmak üzere iki kez toplanmıştır. Adı geçen Komite, 19 Aralık 1981 tarihinde Pekin’de imzalanan Ekonomik, Sınai ve Teknik İşbirliği Anlaşması çerçevesinde kurulan Karma Ekonomik Komite ile birleştirilmiş ve Türkiye-Çin Halk Cumhuriyeti Karma Ekonomik ve Ticari Komitesi adını almıştır.

Türk tarafı KEK Eşbaşkanlığı Ekonomi Bakanımız Sayın Zafer Çağlayan, Çin tarafı eşbaşkanlığı ise Ticaret Bakanı Chen Deming tarafından yürütülmektedir.

Türkiye-Çin 16. Dönem Karma Ekonomik Komisyon (KEK) Toplantısı 26-27 Eylül 2009 tarihlerinde Pekin’de gerçekleştirilmiştir. KEK Toplantısı ile eş zamanlı olarak Şangay’da İş Konseyi toplantısı gerçekleştirilmiştir.

Anlaşmalar

Adı	İmza Tarihi	RG Tarih ve No’su
Ticaret Anlaşması	16.07.1974	08.01.1975-15112
Ekonomik, Sınai ve Teknik İşbirliği Anlaşması	19.12.1981	16.02.1982-17607
Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunması Anlaşması	13.11.1990	01.05.1994-21921
Çifte Vergilendirmenin Önlenmesi Anlaşması	23.05.1995	30.12.1995-22863
DTM ile MOFTEC Arasında Ticari İstişare Mekanizması Kurulması Hakkında Mutabakat Zaptı	12.03.1999	12.09.2001-24521
Hayvan Sağlığı ve Karantina Anlaşması	24.01.2006	22.05.2009-27235
Türkiye-Çin 16. Dönem KEK Toplantısı Mutabakat Zaptı	27.09.2009	
Altyapı, Müteahhitlik ve Teknik Müşavirlik Protokolü	27.09.2009	
Dış Ticaret Müsteşarlığı İthalat Genel Müdürlüğü ile ÇHC İthalat-İhracat Ticaret Bürosu Arasında İşbirliği Sağlanmasına Yönelik Protokol	16.04.2010	
Türkiye Cumhuriyeti ile Çin Halk Cumhuriyeti Arasında İkili Ticari ve Ekonomik İşbirliğinin Genişletilmesi ve Derinleştirilmesine İlişkin Çerçeve Anlaşması	27.09.2009 (parafe) 8.10.2010 (imza)	Uygun Bulma Kanunu 26.01.2012 28185
Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Çin Halk Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Üçüncü Ülkelerde Altyapı İnşaatı ve Teknik Müşavirlik Alanlarında İşbirliğinin Artırılmasına İlişkin Mutabakat Zaptı	8.10.2010	
Türkiye Cumhuriyeti Başbakanlık Dış Ticaret Müsteşarlığı ile Çin Halk Cumhuriyeti Ticaret Bakanlığı Arasında İkili Ticari ve Ekonomik İşbirliği Orta ve Uzun Dönem Kalkınma Planı İçin Ortak Araştırma Başlatılmasına Yönelik Mutabakat Zaptı	8.10.2010	
Türkiye Cumhuriyeti Başbakanlık Dış Ticaret Müsteşarlığı ile Çin Halk Cumhuriyeti Ticaret Bakanlığı Arasında Yeni İpekyolu Bağlantısı Ortak Çalışma Grubu Kurulmasına İlişkin Mutabakat Zaptı	8.10.2010	
T.C. Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı ile Çin Kalkınma Bankası Arasında Mali İşbirliği Çerçeve Anlaşması	21.02.2012	T.C. Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı ile Çin Kalkınma Bankası Arasında Mali İşbirliği Çerçeve Anlaşması

Yatırımlara Sağlanan Teşvikler

Çin’de yatırım teşvikleri belirli ülkeler veya bölgeler bazında değil, genel olarak tercihli sektörler ve tercihli bölgeler/şehirler bazında düzenlenmekte ve mevcut ihtiyaçlar doğrultusunda revize edilmektedir. Örnekleme gerekirse, yeni tarım teknolojileri ve entegre tarımsal kalkınma, enerji, bazı ulaştırma alt sektörleri, özel hammadde projeleri ve yüksek teknoloji gibi sektörler desteklenmektedir. Bununla birlikte, eski teknoloji, çevreye ve enerji kullanımına duyarlı olmayan projeler, bazı ulaştırma alt sektörleri ile madencilik ve mineral sektörleri kısıtlı olarak desteklenmektedir. Öte yandan, yabancı yatırımcıların, askeri ve savunma alanlarında, çevreye duyarlı olmayan ve yoğun enerji tüketimine yönelik projelerde yatırım yapmalarına izin verilmemektedir.

Çin ticaret politikası gereği tarife ve tarife dışı engelleri uygulamaktadır. Tarife dışı engeller, merkezi ve bölgesel düzeyde Ekonomik ve Ticari Komisyon, Devlet Planlama Komisyonu ve Dış Ticaret ve Ekonomik İşbirliği Bakanlığı (MOFTEC) tarafından yürütülmektedir.

Çin vergilerini kademeli olarak düşürmesine rağmen tarifeler genel görünüş itibarıyla yüksek bulunmaktadır. Burada temel amaç ithalatın kısıtlanması yolunda yerel endüstrilerin korunmasıdır. İthalat tarifeleri bu durumları ile ticari imkanları engelleyen başlıca unsur olmaktadır.

Çin’de 5 özel ekonomik bölge bulunmaktadır (SEZ) Shenzhen, Zhuhai, Shantou, Xiamen ve Hainan adası. SEZ’lerdeki firmalar bu bölgelerde kullanılmak üzere ithal edilen mallara ilişkin tarife indirimleri ve vergi avantajlarından yararlanmaktadır. Bu bölgelerde ithal edilen ürünler sadece bölge içinde kullanılıp iç piyasada satışa sunulamazlar.

Buna ek olarak 14 “Açık Kıyı Şehri” ve bölgesi, yabancı yatırım projelerine izinli ve yatırım teşvikleri vermekte, gerekli ekipman ve teknoloji ithalatına gümrüksüz giriş imkanı sağlamaktadır.

Ayrıca 14 kıyı şehriden iç bölgelerdeki 16 ırmak kıyısı yerleşim yerine, 200 kadar Ekonomik ve Teknolojik Gelişme Bölgesi bulunmaktadır. Bu bölgeler yabancı yatırımcılar için çeşitli kolaylıklar sağlamaktadır. Bilim Parkları ve Yüksek Teknoloji Geliştirme Bölgelerinde ise özellikle yüksek teknoloji gerektiren aktiviteler için bazı imtiyazlar sunulmaktadır. Bu avantajlar arasında vergi imtiyazları, özel finansman, inşaat yardımı, hammaddeler için ithalat izni zorunluluğundan muafiyet sayılmaktadır.

Son olarak 3 Serbest Ticaret Alanı, 2 İhracat İşleme Bölgesi (EPZ) bulunmaktadır. Bu tür yerlerde ithalat her türlü vergiden muaftır, iç piyasaya satış yasaktır. Anılan 2 ihracat işleme bölgesi serbest ticaret bölgelerine benzemektedir.

Çin’in DTÖ’ye girişi bütün bu uygulamalarının standart bir temele oturtulması ile yakından ilgili bulunmaktadır.

İthalat sırasında gümrüklerin şeffaflıktan yoksun olması temel problemlerden birisidir. Aynı ürün gümrük girişi kapısı itibarıyla farklı gümrük vergi oranlarına tabi olmakla kalmayıp, gümrük vergisinin pazarlık (görüşme) suretiyle belirlenmesi söz konusu olabilmektedir. Zira yerel otorite gümrük vergisini belirlemede esnekliğe sahip bulunmaktadır.

Dış ticaret yapan bütün kuruluşlar MOFTEC’in himayesi altındadır. Sadece MOFTEC tarafından izin verilen kuruluşlar dış ticaret yapabilir. İki resmi model mümkün olmaktadır: Dış ticaret yapma iznine sahip Dış Ticaret Şirketleri (FTC) ve Üretim Şirketleri.

Üretim Şirketleri kendi üretimlerini ihraç ve gerekli girdileri ithal edebilirler. Bu izin MOFTEC tarafından verilmektedir. İki tip şirket de tarifeler, kotalar, izinler ve döviz kuru itibarıyla FTC’ler gibi muamele görmektedir. Yabancı sermayeli (FIE) kuruluşlar da yerli satışlar ve ihracat açısından sadece kendi üretimleri ile sınırlandırılmıştır. Bu kuruluşların tamamlayıcı ürünler ithal etmelerinde önemli sorunlar çıkmaktadır.

İthal edilen ürünlerin kontrolü devlet makamları tarafından yapılmaktadır. Herhangi bir bağımsız şirketin Çin limanlarında çalışmasına izin verilmemektedir. Anlaşmazlık halinde ihracatçının olayı tarafsız bir merciye havale etmesi mümkün olamamaktadır.

Dış ticaret yapma hakları devlet mülkiyeti Dış Ticaret şirketlerine aittir. (Ya da yabancı sermayeli olup üretimlerini ihraç etmek zorunda olanlara) Çin’de bireylerin dış ticaret yapması yasaklanmıştır.

Bu durum GATT Anlaşmasının 11. Maddesinin ihlali anlamına gelmektedir. Zira DTÖ sistemin temel amacı bireylere ticaret yapabilme şansını verebilmektedir.

Ekim 1998’de, Ocak 1999’dan itibaren ihracatın özel sektöre açıldığı duyurulmuştur. Bu tarihten sonra dış ticaret yapma izni olan özel firma sayısında önemli bir artış kaydedilmiştir.

PAZAR İLE İLGİLİ BİLGİLER

Fikri, Sınai Mülkiyet Hakları

Bu konuda geniş kapsamlı bir çalışma 1995 yılında başlatılmıştır. Bu tarihten önce 1991 yılında telif haklarını yürürlüğe sokan bir kanun ile 1993 yılında patent kanunu işlerlik kazanmıştır. Böylece fikri mülkiyet hakları korsanlığı yapılan alanlarda ortak yatırımlara gidilmesi konusunda bir esneklik yaratılmıştır. Ancak bu durum uluslararası alanda önemli bir şikayet konusu olmaya devam etmektedir.

Özel olarak telif hakları konusunda karşılaşılan sorunlar önce Ulusal Telif Hakları İdaresi nezdinde çözümlenmeye çalışılmaktadır. Sonuç alınmadığı takdirde Çin mahkemelerine başvurulabilir. Halen Pekin, Şanghay ve Guangzou kentlerinde özel fikri mülkiyet hakları mahkemeleri kurulmuş durumdadır.

. Dağıtım Kanalları

Çin pazarına ihracat yapmak isteyen firmaların önünde iki temel seçenek bulunmaktadır. Çinli ticaret firmaları veya aracılar ile temas kurmak ve bir temsilcilik bürosu yoluyla kendi satışlarını düzenlemek. Çin’de bir aracı bulmak çok kolay olmayan bir işlemdir. Zira ithalat/ihracat yetkisi ile yeterli pazar tecrübesinin birlikte bulunduğu aracılar bulmak zordur. Yabancı firmaların doğrudan Çin pazarında ticarete katılmaları yasaktır. Bu firmaların yalnızca Çin’de yaptıkları üretimin belli bir kısmını pazarlama hakları vardır. Çin dahilinde dış ticaret faaliyetinde bulunan Çinli firmalar özel izne sahip olmak zorundadır.

Son zamanlarda ortaya çıkan çok sayıda yerel satış aracıları, büyük ticaret firmaları yanında faaliyet göstermekte ve iç dağıtım ve pazarlama işlemlerini takip etmektedir. Ancak bunların ithalat/ihracat yapma yetkisi bulunmayabilmektedir.

Çin pazarına girmenin bir başka yolu, bu pazara teknoloji transferi yapmak veya buna dair söz vermektir. Böylesi bir teknoloji transferinin gelecekte Çinli rakipler doğuracağı düşünüldüğünden, çoğu firma gelecekte teknolojisini yenileme sözü vererek lisans elde etmeyi seçmektedir.

Büyüklüğü ile göz kamaştıran bir piyasa olan Çin pazarında yer edinmek ve dağıtım kanalları oluşturmak isteyen yabancı firmaların sıklıkla kullandığı bir yol olarak franchising gittikçe önem kazanmaktadır. Çin İç Ticaret Bakanlığı'nın bu uygulamadan memnun olduğu ve franchising uygulamalarının gelecekte daha da geliştirileceği dile getirilmektedir. Henüz bağımsız bir franchising yasası çıkarılmamıştır. Ancak yabancı firmalar çeşitli franchising metodlarını kullanarak çok yönlü dağıtım kanalları oluşturmaktadır.

Çin perakende pazarında giderek artan sayıda yabancı firma ortak yatırımlar yoluyla yer almaktadır. Çin, halen deneme bazında 15 kadar ortak girişime perakende mağazası açma ve ithalat/ihracat yapma yetkisi tanımıştır. Bu uygulamanın genişletilmesi beklenmektedir.

Bir temsilcilik bürosu açmak, yapılan işin kontrolünün Çinli ortakların eline geçmesini önleyen ve böylece yabancılara avantaj sağlayan bir uygulamadır. Bu şekilde pazara girilmesi sayesinde yabancı firma, satış ekibi üzerinde daha fazla kontrol sahibi olmakta ve teknik uzman ekibini en verimli şekilde kullanabilmektedir.

Ayrıca farklı bölgelerde farklı pazar ve ticaret gelenekleri oluşmuş olduğundan birden fazla temsilci/firma ile çalışmanın uygun olabileceği düşünülmektedir.

Çin pazarında başarı elde etmek için Çinli partnerin önemi oldukça büyüktür. İyi bir partner, komünist yönetimin alışkanlıklarından kurtulamamış, bürokratik zihniyetli devlet yetkilileriyle kurulacak ilişkiler sayesinde engellerin daha kolay aşılmasını sağlayabilecektir. Ayrıca partnerin amacının iç pazarda yer elde etmek olmasına ve kolay yoldan Çin'den ihracat yoluyla döviz kazanmak olmamasına dikkat edilmelidir.

Tüketici Tercihleri

Çin pazarının önemli bir özelliği olarak, malların pazarlanması konusunda kişisel ilişkilerin büyük öneme sahip olduğu bilinmektedir. Gerek tüketiciler, gerekse aracı durumunda olan kişiler açısından tanıdık kişilerle alış veriş yapmak ve onların ürünlerini tercih etmek önemli bir kültür faktörüdür. Tüketici ile firma arasında reklamlar aracılığıyla tanışıklık kurulması bu bakımdan da önem kazanmaktadır.

Çin'in son yıllardaki tüketici eğilimlerinde etkileyen en önemli faktörlerden biri sayıları 200 milyonu bulan üst gelir grubundaki tüketicilerdir. 1,3 milyar nüfusa sahip Çin'de 400 milyon Çinlinin kişi başına düşen yıllık geliri satın alma gücü paritesine göre 8 bin \$'dır. Bu kesimin gelirlerinin önümüzdeki 5 yılda da her yıl ortalama % 16 büyüyeceği tahmin edilmektedir. Çin'de özellikle bu kesimdeki tüketim eğilimlerinde tutumluluktan hedonizme(hazcılık) geçiş görülmektedir. Lüks yaşam biçimi eskiden yolsuzluk, çöküş ve eşitsizlik anlamına gelirken şimdilerde bireyin karakteristik özelliklerinden biri olarak kabul edilmektedir. Çinliler eskiden sosyal yaşamda kendi

aidiyetlerini gayrimenkul ve araçlarla kanıtlarken bu listeye artık hazır giyim ve mücevherat da eklenmiştir. Kısacası, lüks tüketim artık zenginliğin ve sosyal statünün bir göstergesi olarak sayıldığından bir bireyin maddi durumunda ani bir yükseliş olduğunda onun lüks harcama yapması

birey için gayet normal bir ihtiyaç olarak görülmeye başlamıştır. Morgan Stanley uzmanlarından Claire Kent de bu değişimi şu sözleriyle desteklemiştir: “Çinliler lüks tüketim için doğmuşlardır. Çin’de sınıf atlamak lüks tüketimi beraberinde getirir.” Bahse konu gelir grubunun tükettiği ürünler hem kalite olarak hem de fiyat olarak ABD ve Avrupa’daki benzerleriyle aynı göstergelere sahiptir. Diğer taraftan, uluslararası şirketler/markaların bu pazara hakimiyeti her geçen gün artmaktadır. Çin’de bu yüksek gelirli kesim dünya çapında tanınan ve büyük saygınlığa sahip yabancı markaları tercih ederken, orta gelirli kesim Hong Konglu markaları tercih etmektedir.

Çin’deki tüketici eğilimlerini belirleyen en önemli faktörlerden bir diğeri ise genç nüfustur. Bu hedef kitle; savurgan, genç, iyi eğitilmiş, varlıklı, sosyal ve yeni ürünlere ilgilidir. Bu gençler zengin gruptan olmamalarına rağmen bu sınıftakiler gibi lüks harcama yapabilmektedirler. Örneğin, bu gruptakiler en zengin gruptakiler gibi çok ünlü bir markanın sattığı çantaya 700 \$ bütçe ayıramamakla beraber daha az tanınır bir markaya 270 \$ ayırarak psikolojik tatmin sağlayabilmektedirler. Bu alışkanlık marka bağımlılığını ikinci plana itmiştir. Geçtiğimiz yıllarda bu genç kesim için marka isminden ziyade, modaaya uygun ve yenilikçi ürünlerin yanı sıra fiyatı uygun ürünler birinci tercih sebebi olmuştur. Bu açıdan son moda ürünlerde gençlerin karşılayabileceği fiyatlardaki ürünlerle pazara girmek önem arz etmektedir. Bu paralelde Çinli gençlerin modayı yakından takip edip yeni trendlere oldukça hızlı bir şekilde uyum sağladıkları ve tüketim alışkanlıklarını bu doğrultuda geliştirdikleri gözlemlenmiştir. Bahse konu gençlerin alım davranışlarının değişken olduğu ve bunun devamlı takip edilmesi gerektiğinin farkına varılmalıdır. Bu açıdan Çin pazarına girecek firmaların bu genç tüketicilerin satın alma davranışlarını rakiplerinden daha hızlı yakalayıp daha verimli ve dinamik bir pazar bilincine sahip olmaları gerekmektedir. Çinli gençlerin bir diğer önemli özelliği ise başkasında olmayanı giyme ve kendine özgü bir giyim tarzı oluşturma güdüsüne sahip olmalarıdır. Bu alanda gerekli stratejik yaklaşımlar sergilenirse genç tüketicilerin en çok tercih ettiği markalardan birisi olmak hiç de zor olmayacaktır.

Son yıllardaki eğilimlerde görülen değişimlere rağmen tüketim malları açısından temel belirleyicilerden birisi halen ürünün fiyatıdır. Çin’de, gittikçe büyüyen ve yüksek fiyatlı statü ürünlerini almaya gücü yetebilen bir orta sınıf bulunmaktadır. Ancak çoğu Çinli tüketici, fiyatlar konusunda hala çok hassastır ve ucuz ürünü seçmektedir. Bazı durumlarda satış sonrası hizmet ve oldukça yüksek ürün kalitesi gibi etkenlerin fiyat faktörünün önüne geçtiği görülse de, çoğu ürün için temel belirleyici fiyat olmaktadır.

Yabancı ürünleri ilgilendiren ve tüketici tercihlerini etkileyen önemli bir dezavantaj, bu ürünler için yabancıların satış sonrası ve destek hizmetleri verememeleridir. Bu durumda yabancı firmaların Çinli ortak bulması ve bu kişileri satış sonrası ve destek hizmetleri için kullanmaları gerekmektedir. Ne var ki, pek çok yabancı firma, bu yolla sağlanan hizmetler üzerinde yeterli kontrol sağlanamadığını ve tüketicinin güvenini kayb ettiklerini belirtmektedir. Sözleşme yapılan servis kurumlarının yeterli hizmeti vermesi Çin’li tüketicilerin tercihlerini doğrudan etkileyebilecektir.

Reklam ve Promosyon

Gerek geniş kitleyi hedef alan, gerekse spesifik bir sanayi alanındaki müşteriye kapsayan reklamların Çin pazarındaki potansiyel müşteriler üzerinde etkili olduğu görülmüştür. Muhtemel reklam araçları arasında yayınlar, radyo, televizyon, billboard, sponsorluk gibi araçlar kullanılabilir. Ülkede Çin ya da yabancı kaynaklı pek çok reklam kuruluşu mevcuttur. Reklam politikaları devlet tarafından belirlenmektedir. “En yüksek düzey, en iyi” gibi ifadelerin reklamlarda kullanılması kesinlikle yasaktır. Ayrıca ticaret sergileri ve fuarlar Çin’de yaygın olarak kullanılmaktadır.

Çin’de tüketici eğilimlerini yönlendirmede en önemli araçlardan biri promosyondur. Promosyon sadece stokları eritmek için değil satış psikolojisi olarak da kullanılmaktadır. Yapılan araştırmalarda Çinlilerin en son kıyafet satın alışlarının sebepleri olarak; mevsim geçişlerinde (% 35), tatil için (% 28), yeni ürün (% 23), iyi hizmet ve davranış sonucu (% 9), outlet ürünü (% 6) olarak belirlenmiştir. Mevsim geçişlerinde ve tatil dönemlerinde en çok promosyonun yapıldığı düşünüldüğünde yaklaşık her üç Çinliden ikisinin promosyon dönemlerinde kıyafet satın aldığı görülmektedir.

Ambalaj, Paketleme ve Etiketleme

Hali hazırda yürürlükte olan yasalara göre ürünler belli standartları karşılamak zorundadırlar. Standartlara göre kalite belgesi verilen bir ürün üzerine güvenlik etiketi yapıştırılmaktadır. Kullanılan standartların kodları, seri numaraları ve isimleri ürün üzerine basılmış veya teknik kullanım kılavuzu ile ambalaj üzerine yazılmış olmalıdır.

Çin pazarında satılan tüm ürünler üzerinde Çince olarak; Ürün ismi, üretici ismi, adresi, temel katkı maddeleri ile bunların miktar ve özellikleri ile birlikte, satış ve kullanım için ayrı ayrı üretim ve son kullanma tarihleri, ürünün yanlış kullanımını önlemeye yönelik ve buna bağlı tehlikeleri kapsayan açıklayıcı uyarılar, uygun taşıma ve depolama ile ilgili talimatlar yer almalıdır. Ayrıca ithal edilen gıda ürünleri üzerinde ürünün güvenli olduğunu gösterecek lazer stiker bulunması istenmektedir.

Anlaşmazlıkların Çözümü

Çin’de iş yapan yabancıların, bir anlaşmazlığın çözümü için başvurabilecekleri üç temel yol bulunmaktadır: Arabuluculuk, ticaret hukukuna tabi davalar ve tahkim.

Tahkim (arbitration)

Yukarıda sayılan yollar arasında en çok başvuru yapılan yöntemdir. Uluslararası ticaret işlemleri ve taşımacılık konularındaki sorunlar için kullanılan tahkim yöntemi, anlaşmazlığın taraflarından birisi farklı ülkeye mensup olduğu, ya da yabancı menfaatler söz konusu olduğu durumlarda geçerli olmaktadır. Örneğin taraflardan birisi Çinli, diğeri Türk ise ve bu kişilerin iş yaptıkları esas ülkeleri Çin ve Türkiye ise bu yönetime başvurulabilmektedir.

Uluslararası ekonomik ve ticari ilişkilerden doğan anlaşmazlıkların çözümü ile ilgilenen, başvurulabilecek tahkim kurumlarından birisi, Çin Uluslararası Ekonomik ve Ticari Tahkim

Komisyonu'dur. Özellikle denizcilik konularını kapsayan anlaşmazlıklarla ilgilenen kurum ise Çin Denizcilik Tahkim Komisyonu adını alır. Aşağıda bu kurumun İngilizce adı, adresi, telefon ve faksları verilmiştir.

Çin pazarında teknoloji lisansı almak, temsilcilik bürosu açmak gibi tüm işlemler Çin yasalarına göre işlediğinden, hukuki yardım almak bir zorunluluk olmaktadır. Gerektiğinde yararlanılabilecek avukatlık, muhasebe ve danışmanlık hizmetleri henüz gelişme aşamasındadır. Halen yabancı avukatların Çin'de faaliyeti mümkün değildir. Ancak uzun yılların Çin tecrübesine sahip kimi batılı hukuk firmaları son derece yararlı olabilmektedir. Muhasebe kuruluşları da özellikle vergi konularında fizibilite çalışmaları ve muhasebe sistemlerinin hazırlanmasında hizmet sunmaktadır.

Ulaştırma ve Taşımacılık Maliyetleri

Global kriz yük taşımacılığını da etkilemiş bulunmaktadır. Bu çerçevede:

- Kuru yük taşımacılığı mal talebinin yavaşlamasından etkilenmiştir.
- Konteynır taşımacılığı daha az zarar görse de, Çin'in ihracatı ile paralel bir seyir izlemektedir.

Özellikle kuru yük taşımacılığı Çin'in mal ve hammadde talebi nedeniyle son yıllarda önemli bir büyüme göstermiş idi. Bu dönemde; örneğin Çin'in çelik tüketimi nedeniyle dünya'da demir cevheri yükünün yaklaşık %50'si Çin'e yönelmiştir.

Çin'in ithal talebi dünya deniz taşımacılığı sektörünün büyüme eğilimine girmesine yol açmıştır. Bu durum sektörde yeni yatırımların yapılması ile birlikte navlun fiyatlarının yükselmesine de yol açmıştır.

Ancak ABD'de başlayarak Avrupa ve diğer bölgelere yayılan küresel kriz mal talebini azaltmıştır. Özellikle inşaat ve otomobil sektörlerindeki düşüş, bağlantılı sektörlerde de zincirleme etkiler yaparak kuru yük taşımacılığına konu olan malların talebini önemli ölçüde azaltmıştır. Olimpiyat sonrası Çin ekonomisinin yavaşlaması da durumu kötüleştirmiştir.

Çin'in kuru yük taşımacılığında önemli bir paya sahip olan demir cevherinin Brezilya'dan olan alımını askıya alması sonucu Brezilya-ÇİN hattında taşıma hacminin daralmasıyla boşa çıkan gemi sayısı görece artmıştır. Özetle Çin'in ve global krizden etkilenen diğer ülkelerin ithalatında yaşanan daralma dünya deniz taşımacılığının global krizden dolayı da olsa etkilenmesine yol açmıştır.

Kamu İhaleleri

Çin ekonomik sisteminde devletin belirleyici rolünün sürdürülmesi hedeflenmektedir. Önemli altyapı ve benzeri projeler yıllar öncesinden planlanmaktadır. Normalde oldukça pahalıya mal olan bu projeler ile birlikte DTÖ'nün Devlet Satın Alımları Anlaşmalarına (GPA) dahil olmasının Çin için bir avantaj olduğu söylenebilir. Çin'in GPA'ya dahil olması bu alandaki uygulamaların daha sağlam ve tarafsız bir hale gelmesi açısından da avantajlı görülmektedir.

YARARLI ADRESLER

- T.C. PEKİN BÜYÜKELÇİLİĞİ TİCARET MÜŞAVİRLİĞİ, (TURKISH EMBASSY, TRADE COUNSELLOR)
Dong Wu Jie 9, Sun Li Tun 100600 Beijing
Büyükelçi: Ali Murat Ersoy
Tel: (86) (10) 65 32 38 46
Fax: (86) (10) 65 32 32 68
Web sitesi : <http://www.turkey.org>
- T.C.ŞANGHAYBAŞKONSOLOSLUĞU
Adres: San Li Tun Dong 5 Jie No: 9
100600 Beijing / PRC
Konsolosluk Şb. e-mail:
consulate.beijing@mfa.gov.tr
Tel: +86 10 6532 1715
Fax: +86 10 6532 5480
Email: embassy.beijing@mfa.gov.tr
- ÇİN DIŞ TİCARET VE EKONOMİK İŞBİRLİĞİ BAKANLIĞI-MOFTEC (MINISTRY OF FOREIGN TRADE & ECONOMIC COOPERATION)
Adres : 2 Dong Chang An Avenue Beijing 100731 CHINA
Tel : 86.10. 65198114 (Santral)
Genel İrtibat Tel :86.10.65198203
Fax: 86.10.65198962, 65002387
Asya İşleri Dairesi (Türkiye ile ilgili Daire)
Tel : 86.10.65198743, 65198753, 65198759
Fax : 65198903
- ÇİN ULUSLARARASI TİCARETİ GELİŞTİRME KONSEYİ-CCPIT
ÇİN ULUSLARARASI TİCARET ODASI-CCOIC
(CHINA COUNCIL FOR THE PROMOTION OF INTERNATIONAL TRADE)
(CHINA CHAMBER OF INTERNATIONAL COMMERCE)
Adres : 1 Fuxingmenwai Street Beijing 100860 CHINA
-Uluslararası İlişkiler Bölümü, Asya İşleri Dairesi
Tel : 86.10.68533204, 68523420, 68573556, 68513344 ext.1309, 1308
Fax : 86.10.68511370
-Exhibition Department
Fax : 68533684, 68511370

- ÇHC ANKARABÜYÜKELÇİLİĞİ
Gölgeli Sokak No.34, 06700 Gaziosmanpaşa/ANKARA 06700
Tel:312-4360328 Faks:312-4464248
E-mail: sgbgs@superonline.com
- ÇİN İstanbul Başkonsolosluğu
Memduhpaşa Yalısı Kireçburnu Mah. Mısırlı Cad. Sarıyer. İSTANBUL
Tel :212-2992634 / 212-2992188
Faks:212-2992633 / 2992187